

Hoge Raad, 13 januari 1961, KIM v Sieverding

Grundig radio jaren '50

ONGEORLOOFDE MEDEDINGING

Profiteren wanprestatie

[Profiteren van wanprestatie tegenover Grundig niet onrechtmatig tegenover K.I.M., die bij die overeenkomsten geen partij is en daaraan geen rechten kan ontlene](#)

dat de gedraging van K.I.M., naar aanleiding waarvan het Hof, met vernietiging van het vonnis van den President in kort geding, aan K.I.M. en Slootmans het hierboven vermelde verbod heeft opgelegd, hierin bestaat, dat K.I.M. Grundig-artikelen, welke zij had gekocht van een Duitsen tussenhandelaar die door den verkoop een hem door Grundig bij overeenkomst opgelegd export-verbod schond, in Nederland heeft verhandeld; dat het Hof heeft geoordeeld, dat deze gedraging van K.I.M. onrechtmatig is tegenover Sieverding, omdat Grundig aan haar Duitse afnemers het genoemde exportverbod had opgelegd ter bescherming van de belangen van Sieverding, en K.I.M. wist, dat Grundig aan Sieverding het uitsluitend recht had toegekend om haar artikelen in Nederland te importeren; dat bij de beoordeling van het tegen deze beslissing gerichte middel moet worden vooropgesteld, dat het Hof niet heeft aangenomen en het door Sieverding aan haar vordering ten grondslag gelegde ook niet insluit dat de tussenhandelaren, die zich tegenover Grundig contractueel hadden verbonden geen Grundig-artikelen voor export te verkopen, ook tegenover Sieverding tot de inachtneming van het hun door Grundig opgelegde export-verbod waren gehouden, en door dit te overtreden dus ook een voor hen tegenover Sieverding bestaande verplichting schonden; dat in het midden kan blijven of de wijze waarop K.I.M. in het onderhavige geval is betrokken bij de schending door een tussenhandelaar van een door hem met Grundig gesloten overeenkomst, meebracht dat K.I.M. tegenover Grundig een onrechtmatige daad pleegde, daar ook indien deze vraag bevestigend zou moeten worden beantwoord, daaruit nog niet zou voortvloeien dat K.I.M. zich aldus ook aan een onrechtmatige daad heeft schuldig gemaakt tegenover Sieverding, die bij de overeenkomsten, welke Grundig met de Duitse tussen-

handelaren sloot, geen partij was en daaraan tegenover die tussenhandelaren, naar in cassatie moet worden aangenomen, ook geen rechten kon ontlene;

Vindplaatsen: NJ 1962, 245, m.nt. H.B.

Hoge Raad, 13 januari 1961

(Mrs. Donner, de Jong, Wiarda, Houwing en Hülsmann)

(...)

1. de naamloze vennootschap K.I.M. Rijwielfabriek N.V., te Amsterdam. 2. L. M. Ph. M. Slootmans, te Blaricum, eisers tot cassatie van een door het Hof te Amsterdam op 3 Maart 1960 tussen partijen, gewezen arrest, adv. Mr. A.G. Maris,

tegen:

de naamloze vennootschap. Handelmaatschappij J. N. J. Sieverding N.V., te Amsterdam, verweerster in cassatie, adv. Mr. C. R. C. Wijckerheld Bisdom.

(...);

O. dat uit het bestreden arrest blijkt:

dat verweerster in cassatie. verder "Sieverding" te noemen, de eisers, "K.I.M." en "Slootmans", heeft gedaagd in kort geding voor den President van de Rb. te Amsterdam en hem heeft verzocht K.I.M. en Slootmans te verbieden producten, vervaardigd door de Grundig Radio-Werk" G.m.b.H., gevestigd, te Fürth, Beieren (West-Duitsland) te koop aan te bieden, te verkopen of op enigerlei wijze in den handel te brengen dan wel door een ander deze handelingen te doen of te laten verrichten met hoofdelijke veroordeling van K.I.M. en Slootmans om voor elke keer of elken dag dat, of voor elk toestel of elk voorwerp waarmede, door hen of één van hen in strijd met dit verbod mocht worden gehandeld aan Sieverding als dwangsom te betalen een bedrag van f 5000; dat Sieverding aan deze vordering het volgende heeft ten grondslag gelegd:

1. Krachtens desbetreffende overeenkomst met de Grundig Radio-Werke G.m.b. H. gevestigd te Fürth, Beieren (West Duitsland) komt aan Sieverding het uitsluitend recht toe tot het importeren in Nederland van de radio-apparaten en verdere producten, vervaardigd en in den handel gebracht door de Grundig Radio-Werke G.m.b.H. voornoemd.

2. Grundig verkoopt en levert slechts aan die handelaren in Duitsland, die zich schriftelijk hebben verplicht tegenover Grundig de door Grundig te leveren fabriekten niet te exporteren en die zich bovendien schriftelijk hebben verbonden uitsluitend aan kleinhandelaren te verkopen en te leveren, die zich op hun beurt schriftelijk hebben verplicht zich te onthouden van export, onverschillig of deze direct of indirect geschiedt.

3. Uit deze regelingen volgt, dat het doel hiervan is, dat buiten Grundig geen anderen de door haar vervaardigde producten uit Duitsland exporteren en dat niet deze producten vervolgens door deze anderen worden geleverd aan een ander of aan anderen dan de door Grundig aangestelde alleen-importeurs.

4. Deze regelingen beogen derhalve de export uit Duitsland van meer bedoelde producten slechts te doen geschieden door Grundig aan haar alleen-importeurs. 5.

Sieverding is alleen-importrice van Grundig in Nederland en mitsdien zijn Sieverdings belangen ten nauwste betrokken bij boven omschreven regelingen.

6. Aan Sieverding is gebleken, dat K.I.M. en Slootmans door Grundig vervaardigde televisie-apparaten hier te lande verhandelen, welke apparaten niet door Sieverding uit Duitsland in Nederland zijn geïmporteerd,

7. Deze apparaten kunnen - gelijk uit de onder 2 omschreven regelingen volgt door K.I.M., en Slootmans slechts zijn verkregen doordat een in Duitsland gevestigde grossier of kleinhandelaar geheel in strijd met de uitdrukkelijke verplichting om niet te exporteren dit toch heeft gedaan.

8. K.I.M. en Slootmans zijn door Sieverding tijdig op de hoogte gesteld van het bestaan van de boven omschreven door Grundig in Duitsland getroffen regelingen nopens den export van de door Grundig vervaardigde producten.

9. Hierbij is er door Sieverding uitdrukkelijk op gewezen dat Duitse grossiers of kleinhandelaars door Grundig vervaardigde producten slechts kunnen aanbieden, verkopen of leveren voor verkoop in Nederland wanneer is of wordt gehandeld in strijd met de verplichtingen van Duitse handelaren om niet te exporteren.

10. Voorts zijn K.I.M. en Slootmans er door Sieverding op gewezen, dat zij zich zouden schuldig maken aan een onrechtmatige daad wanneer zij van bedoelde handelwijze van Duitse handelaren zouden gebruik maken door van dezen of van afnemers daarvan te kopen.

11. Ondanks de desbetreffende waarschuwingen van Sieverding hebben K.I.M. en Slootmans toch Grundig televisie-apparaten, waarmede is gehandeld in strijd met voormelde regelingen, gekocht en verhandelen zij deze hier te lande.

12. K.I.M. en Slootmans kunnen dit slechts doen door desbewust gebruik te maken van de wanprestatie van een grossier of kleinhandelaar.

13. K.I.M. en Slootmans hebben zich door vorenomschreven gedragingen ten opzichte van Sieverding schuldig gemaakt aan een onrechtmatige daad. Immers zij hebben tegenover Sieverding gehandeld in strijd met de zorgvuldigheid, die in het maatschappelijk verkeer betaamt, omdat Sieverding recht en belang als alleen-importrice met zich brengen, dat door Nederlandse handelaren niet Grundig-producten worden verhandeld, die in strijd met de desbetreffende verplichtingen van Duitse handelaren uit Duitsland naar Nederland zijn geëxporteerd.

14. Sieverding leed en lijdt door de handelwijze van K.I.M. en Slootmans schade onder meer bestaande in vermindering van den omzet in de door Sieverding verhandelde waren.

15. Slootmans is directeur van K.I.M. en is derhalve ook persoonlijk en in privé verantwoordelijk voor de onrechtmatige handelingen van K.I.M. als hiervoor omschreven." dat de President bij vonnis van 4 Sept. 1959 de gevraagde voorziening t.a.v. elk der beide gedaagden heeft geweigerd en Sieverding heeft veroordeeld in de kosten van het geding, tot den dag van het vonnis aan de zijde van de gedaagden begroot

op f 200. zulks op gronden die uit de hieronder aan te halen overwegingen van het bestreden arrest voldoende kunnen worden gekend; dat Sieverding van dit vonnis in hoger beroep is gekomen bij het Hof;

O. dat het Hof bij het bestreden arrest heeft overwogen:

(...)

„14. dat het Hof thans de grieven moet onderzoeken; Met betrekking tot de 1ste grief:

„15. dat de overweging van de President alleen dan juist is indien sterke nadruk wordt gelegd op de woorden "op zichzelf"; dat echter Sieverding stelt, dat de in deze grief weergegeven gedragingen van geïntimeerde K.I.M. Rijwielfabriek NV. niet op zich zelf moeten worden beschouwd, maar in verband met de - naar tussen partijen vaststaat - aan geïntimeerde K.I.M. volkomen bekende rechtsverhouding tussen Sieverding en Grundig; dat, indien de gedragingen van geïntimeerde K.I.M. in dit licht worden gezien en naar 's Hof's oordeel moeten zij in dit licht worden gezien - in de gedragingen van geïntimeerde K.I.M. jegens Sieverding. ook al is Sieverding met betrekking tot het export-verbod geen partij, onrechtmatig zijn in de zin van art. 1401 B. W.; dat geïntimeerden K.I.M. en Slootmans wel aanvoeren, dat het door Grundig aan zijn Duitse afnemers opgelegde exportverbod niet is aangegaan ter bescherming van Sieverding, doch het tegendeel blijkt uit de in eerste aanleg als prod. rood 3 door Sieverding overgelegde brief d.d. 10 April 1959 van Grundig aan haar; dat het verweer, dat geïntimeerde K.I.M. jegens Sieverding niet onrechtmatig heeft gehandeld, elke grond mist, omdat K.I.M. Grundig-apparaten, welke zij op ongeoorloofde wijze in Duitsland had betrokken, in Nederland heeft verhandeld, in strijd met de in Nederland voor de afnemers van Sieverding geldende verkoopvoorwaarden en aldus handelende Sieverding schade heeft berokkend, welk laatste feit geïntimeerden K.I.M. en Slootmans niet hebben weersproken;

dat dan ook het Hof deze grief gegrond oordeelt; Met betrekking tot de 2de en de 3de grief:

„16. dat de President blijkens zijn vonnis niet door Sieverding overtuigd is. dat de organisatie, welke Grundig Voor de distributie van haar producten in Duitsland heeft opgebouwd op de wijze, waarop Grundig aan deze organisatie uitvoering geeft, aan geïntimeerde K.I.M. niet de gelegenheid laat apparaten buiten Grundigs verkooporganisatie in Nederland om te betrekken en in Nederland te verkopen zonder daartoe (desbewust) voordeel te trekken uit wanprestatie van (Duitse) grossiers van Grundig jegens deze;

„17. dat de President dit oordeel doet steunen op een aantal in zijn vonnis nader opgesomde mededelingen van geïntimeerden K.I.M. en Slootmans;

„18. dat Sieverding zich in de 3de grief hierover terecht beklagt; dat immers de mededelingen van geïntimeerden K.I.M. en Sieverding in het vonnis van de President vermeld niet alleen in eerste aanleg in het geheel niet zijn gestaafd, maar in hoger beroep door Sieverding zelfs voorshands afdoende zijn weer.. legd door de door Sieverding in het geding gebrachte brief

van Grundig aan haar d.d. 23 Sept. 1959 met de daarbij gevoegde Eidesstattliche Erklärung d.d. 15 Sept. 1959 (prod. 1 bij mem. v. grieven), door de brief van 19 Oct. 1959 van de Zweigniederlassung Dortmund van Grundigs Verkaufs G.m.b.H. aan Grundig Radiowerke Amsterdam (prod. 2 mem. v. grieven), door het schriftelijk stuk betreffende Radio-Electro-Versand G. m.b.H. gericht aan de Deutsch-Niederländische Handelskammer te Düsseldorf (prod. rood 5 bij pleidooi in hoger beroep), door de brief van Grundig aan Sieverding d.d. 22 Dec. 1959 (prod. rood 7 bij pleidooi in hoger beroep) en tenslotte door de Erklärung van de firma Emil Schürrianns te Krefeld (prod. rood 6 bij pleidooi in hoger beroep);

„19. dat de President voorts heeft overwogen, dat zijn twijfel in de hiervoor weergegeven overweging tot uiting gebracht niet is weggenomen door door Sieverding overgelegde bescheiden, waarmede zij heeft willen aantonen, dat Grundig althans ernstige pogingen in het werk stelt om in Duitsland voor haar producten een gesloten verkooporganisatie te handhaven;

„20. dat Sieverding zich in de 2de grief over deze overweging beklagt en naar 's Hof's oordeel terecht; dat immers Sieverding in eerste aanleg heeft overgelegd een aantal schriftelijke mededelingen van Grundig aan haar Duitse afnemers (prod. rood 5 t/rn 8 en 23 t/rn 25) zomede een Eidesstattliche Versicherung van haar directeur Dr. Karl Drexler d.d. 21 Aug. 1959 (prod. rood 27), uit al welke stukken blijkt, dat Grundig haar Duitse afnemers met kracht aan de met deze gesloten overeenkomsten (Preisbindungsrevers) houdt;

„21. dat dan ook het Hof de 2de en de 3de grief gegrond oordeelt waarmede Sieverding haar belang bij de 4de grief heeft verloren, zodat deze niet behoeft te worden onderzocht;

„22. dat uit het hiervoor overwogene volgt, dat het Hof ook de 5de grief gegrond acht;

„23. dat geïntimeerden K.I.M. en Slootmans bij pleidooi hebben aangeboden te bewijzen, dat de Duitse verkooporganisatie van Grundig niet is een gesloten verkooporganisatie en dat Grundig zelf de naleving van de aan haar Duitse afnemers opgelegde voorwaarden niet handhaaft althans stilzwijgend niet-naleving daarvan duldt; dat geïntimeerden K.I.M. en Slootmans ter ondersteuning van dit bewijsaanbod hebben overgelegd een geschrift gedateerd 16 Jan. 1960 afkomstig van Reindert Prins "handelende te Amsterdam onder de firma Radio Prins en mede-eigenaar van een radio-exportzaak in West-Duitsland", waaraan geïntimeerden hebben toegevoegd, dat zij van alle andere "vrije importeurs" gelijkkluidende verklaringen kunnen krijgen;

„24. dat de inhoud van deze verklaring onzakelijk voorkomt; dat opvalt dat Prins nalaat daarin te vermelden van welke radioexportzaak in West-Duitsland hij mede-eigenaar is; dat voor de hand ligt, dat Prins dit wel zou hebben gedaan in verband met de door Sieverding verstrekte mededelingen op dit punt (prod. 2 mem. v. grieven, prod. rood 5 bij pleidooi in hoger beroep); dat de verdere inhoud van deze verklaring bestaat uit algemeenheden en namen en feiten daarin geheel achterwege zijn gelaten; dat dan ook dit bewijsaanbod

tegenover de door Sieverding overgelegde in vorige overwegingen genoemde bescheiden ten enen male onvoldoende is en het Hof aan dit bewijsaanbod als zijnde te vaag en in dit kort geding niet op zijn plaats voorbijgaat;

„25. dat uit het hiervoor overwogene volgt, dat het vonnis waarvan beroep niet in stand kan blijven en dat Sieverdings oorspronkelijke vorderingen moeten worden toegewezen, echter met dien verstande, dat het Hof de dwangsom zal bepalen op f 1000. welk bedrag voldoende voorkomt om geïntimeerden K.I.M. en Slootmans van overtreding van het op te leggen verbod te weerhouden;

„26. dat geïntimeerde Slootmans heeft aangevoerd, dat hij ten onrechte in dit geding is betrokken. omdat hij als directeur van geïntimeerde K.I.M. slechts handelt binnen de kring van zijn bevoegdheden als zodanig en alleen aan geïntimeerde K.I.M. onrechtmatig handelen wordt verweten;

„27. dat het Hof geïntimeerde Slootmans in dit betoog niet kan volgen, omdat het belang van Sieverding medebrengt, dat de handelingen, waarvan zij een verbod vordert, evenmin door geïntimeerde Slootmans in welke hoedanigheid ook zullen kunnen geschieden;

„28. dat geïntimeerden K.I.M. en Slootmans bij pleidooi in hoger beroep nog hebben verzocht om, zo het Hof hun betoog zou verwerpen, het arrest niet te verklaren uitvoerbaar bij voorraad;

„29. dat het Hof dit verzoek van de hand wijst, omdat duidelijk is, dat Sieverding dringend belang heeft bij een voorziening op zo kort mogelijke termijn en dit belang moet praevaleren ;"

op welke gronden het Hof het vonnis waarvan beroep heeft vernietigd en, opnieuw rechtdoende, het gevraagde verbod heeft gegeven met bepaling van de gevraagde dwangsom op f 1000, met uitvoerbaarverklaring bij voorraad niettegenstaande voorziening en met veroordeling van de geïntimeerden K.I.M. en Slootmans in de kosten van beide instanties;

O. dat K.I.M. en Slootmans 's Hof's arrest bestrijden met de navolgende middelen van cassatie:

(...)

O. t.a.v. onderdeel a van het eerste middel:

dat de gedraging van K.I.M., naar aanleiding waarvan het Hof, met vernietiging van het vonnis van den President in kort geding, aan K.I.M. en Slootmans het hierboven vermelde verbod heeft opgelegd, hierin bestaat, dat K.I.M. Grundig-artikelen, welke zij had gekocht van een Duitsen tussenhandelaar die door den verkoop een hem door Grundig bij overeenkomst opgelegd export-verbod schond, in Nederland heeft verhandeld;

dat het Hof heeft geoordeeld, dat deze gedraging van K.I.M. onrechtmatig is tegenover Sieverding. omdat Grundig aan haar Duitse afnemers het genoemde exportverbod had opgelegd ter bescherming van de belangen van Sieverding, en K.I.M. wist, dat Grundig aan Sieverding het uitsluitend recht had toegekend om haar artikelen in Nederland te importeren; dat bij de beoordeling van het tegen deze beslissing gerichte middel moet worden vooropgesteld, dat het Hof niet

heeft aangenomen en het door Sieverding aan haar vordering ten grondslag gelegde ook niet insluit dat de tussenhandelaren, die zich tegenover Grundig contractueel hadden verbonden geen Grundig-artikelen voor export te verkopen, ook tegenover Sieverding tot de inachtneming van het hun door Grundig opgelegde export-verbod waren gehouden, en door dit te overtreden dus ook een voor hen tegenover Sieverding bestaande verplichting schonden;

dat in het midden kan blijven of de wijze waarop K.I.M. in het onderhavige geval is betrokken bij de schending door een tussenhandelaar van een door hem met Grundig gesloten overeenkomst, meebracht dat K.I.M. tegenover Grundig een onrechtmatige daad pleegde, daar ook indien deze vraag bevestigend zou moeten worden beantwoord, daaruit nog niet zou voortvloeien dat K.I.M. zich aldus ook aan een onrechtmatige daad heeft schuldig gemaakt tegenover Sieverding, die bij de overeenkomsten, welke Grundig met de Duitse tussenhandelaren sloot, geen partij was en daaraan tegenover die tussenhandelaren, naar in casuatie moet worden aangenomen, ook geen rechten kon ontlenen ;

dat hierin geen verandering wordt gebracht door de omstandigheid dat Grundig bedoeld exportverbod aan die tussenhandelaren zou hebben opgelegd ter bescherming van het belang dat Sieverding had bij de handhaving van zijn positie als alleen-importeur van de Grundig-artikelen, zelfs niet indien K.I.M. met dit feit bekend was;

dat immers de van K.I.M. te verlangen zorgvuldigheid niet zo ver gaat, dat zij zich in den concurrentiestrijd met Sieverding alleen om dit belang te ontzien van den handel in Grundig-artikelen zou moeten onthouden en niet zou mogen trachten Sieverdigs monopoliepositie met betrekking tot Grundig-artikelen te doorbreken door die artikelen rechtstreeks te betrekken van Duitse tussenhandelaren, die tegenover Sieverding geen verplichting hadden zich van den verkoop aan K.I.M. te onthouden;

dat het Hof nog heeft overwogen dat K.I.M. de ten processe bedoelde Grundigapparaten in Nederland heeft verhandeld in strijd met de in Nederland voor de afnemers van Sieverding geldende, verkoopsvoorwaarden en aldus handelende Sieverding schade heeft toegebracht;

dat niet duidelijk is of deze overweging mede ten grondslag ligt aan 's Hofs oordeel dat K.I.M.'s gedraging jegens Sieverding onrechtmatig is, doch, wat daarvan zij, niet valt in te zien in welk opzicht in een situatie als de onderhavige de rechtmatigheid of onrechtmatigheid der gedraging afhankelijk zou zijn van de voor afnemers van Sieverding geldende verkoopsvoorwaarden, waaromtrent trouwens nadere gegevens in 's Hofs arrest ontbreken en door Sieverding ook niet zijn gesteld;

dat mitsdien onderdeel a van het eerste middel gegrond is, en het bestreden arrest niet in stand kan blijven, terwijl de verdere middelen geen behandeling behoeven;
O. dat de Hoge Raad ten principale recht kan doen;

dat de eerste tegen het vonnis van den President in kort geding gerichte grief blijkens het bovenoverwogene ongegrond is; dat de tweede, derde en vierde grief zich richten tegen overwegingen, die de President ten overvloede had gegeven, en derhalve geen doel treffen; dat de vijfde grief blijkens het voorgaande ongegrond is;

dat, nu geen der grieven tot vernietiging van het aangevallen vonnis kan leiden, dit vonnis moet worden bekrachtigd;

Vernietigt het bestreden arrest;

Rechtdoende ten principale;

Bekrachtigt het vonnis, door den President

van de Rb. te Amsterdam in kort geding

op 4 Sept. 1959 tussen partijen gewezen;

(...)